

Architektūros terminų perteikimo problemos K. Framptono knygos „Moderniosios architektūros kilmė ir pagrindai“ lietuviškame vertime

Aleksandra Posaškova, Nijolė Burkšaitienė

Literatūros, kultūros ir vertimo tyrimų institutas
Filologijos fakultetas, Vilniaus universitetas
Institute for Literary, Cultural and Translation Studies
Faculty of Philology, Vilnius University
aleksandra.posaskova@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-7710-1836>
nijole.burksaitiene@ff.vu.lt
<https://orcid.org/0000-0003-3806-3392>

Santrauka. Straipsnyje analizuojamos K. Framptono knygos *Modern Architecture: A Critical History* lietuviškame vertime *Moderniosios architektūros kilmė ir pagrindai* (išvertė S. Kozulaitė) vartojamų architektūros terminų vertimo problemos. Knygos originale esantiems architektūros terminams nustatyti pasitelktas specialiai tyrimui sukurtas skaitmeninis instrumentas. Atlikus 132 originalo kalbos terminų semantinę gretinamąją analizę, išanalizavus jų ekvivalentiškumą ir atitikmenis lietuviškuose dvikalbiuose žodynuose, nustatyta, kad pagrindinės architektūros terminų vertimo iš anglų kalbos į lietuvių kalbą problemos yra terminų atpažinimas tekste, terminų sinonimiškumas ir variantiškumas lietuvių kalboje. Remiantis tyrimo išvadomis daroma prielaida, kad verčiant architektūros tekstus iš anglų kalbos į lietuvių kalbą dalis architektūros terminų gali kelti vertimo sunkumų, susijusių su ekvivalentiško atitikmens nustatymu dėl architektūros terminų sinonimiškumo ir variantiškumo lietuvių kalboje.

Pagrindiniai žodžiai: architektūros terminai, terminų vertimas, terminų nustatymas, ekvivalentiškumas, variantiškumas, sinonimiškumas.

Problems of Rendering Architectural Terms in the Lithuanian translation of K. Frampton's "Modern Architecture: A Critical History"

Abstract. The article explores problems of translation of architectural terms from English into Lithuanian by analysing the terms found in K. Frampton's book *Modern Architecture: A Critical History* and their translation into Lithuanian in *Moderniosios architektūros kilmė ir pagrindai* (translated by S. Kozulaitė). In order to identify architectural terms in the original text, a special term identification

application was created and used. Thus, 132 English architectural terms were identified and semantic analysis of these terms as well as the analysis of their translation was conducted. It was established that the main problems of translating architectural terms were caused by the difficulty of their identification in the original text, their variation and synonymy in Lithuanian. The research results suggest that translation of some architectural terms from English into Lithuanian may be a challenge caused by the difficulty of establishing an equivalent term arising from the existing synonymy or variation of architectural terms in the Lithuanian language.

Keywords: architectural terms, term translation, term identification, equivalency, term variation, synonymy.

Įvadas

Pastaruoju metu architektūros diskursas vis dažniau iškeliamas į viešąją erdvę, didėja susidomėjimas meniniu architektūros aspektu bei architektūros problemomis – auga architektūros tematikai skirtų renginių skaičius, viešumoje kyla diskusijos dėl siūlomų pastatų bei viešųjų erdvių projektų kokybės, internete atsiranda vis daugiau architektūros kritikai skirtų straipsnių. Pažymėtina, kad didelę dalį informacijos apie architektūrą visuomenei skleidžia įvairių sričių atstovai – ne tik architektai, bet ir menotyrininkai, istorikai, politikai, ir kad didžioji dalis informacijos architektūros tema specialistus pasiekia anglų kalba. Dėl to kyla klausimų dėl vartojamų architektūros terminų tikslumo ir jų suvokimo bei išryškėja poreikis nustatyti jų vertimo į lietuvių kalbą problemas.

Architektūros terminai (toliau – AT) ir su jais susiję statybos terminai Lietuvoje daugiausia tirti 2005–2011 metais (Kitkauskienė 2005, 2006, 2009, 2011; Babickienė 2011). Z. Babickienės (2011) tyrimo duomenys atskleidė probleminius terminų skolinimosi ir lietuvinimo aspektus, statybos terminų variantiškumą ir jų santykį su bendrine lietuvių kalbos norma. Autorė pabrėžė ir pagrindė svarbą perkelti statybos terminus į elektroninę Lietuvos Respublikos terminų bazę bei rekomendavo atnaujinti Statybos terminų žodyną, kuriam stinga technologijų pažangos, nes į jį nėra įtraukti naujai sukurtas sąvokas žymintys terminai. Atkreiptinas dėmesys, kad šio tyrimo metu (2020) ši bazė vis dar nebuvo papildyta Z. Babickienės išskirtais statybos terminais. L. Kitkauskienės gretinamasis dvižodžių statybos terminų anglų ir lietuvių kalbomis tyrimas (2009) atskleidė anglų kalbos ir lietuvių kalbos gramatinių kalbos ypatumų lemiamas AT struktūrines skirtis, svarbias tolesniam terminų gramatinių struktūrų atpažinimui ir vartojimui. Autorė akcentavo, kad siekiant rasti termino atitikmenį kita kalba, svarbu atkreipti dėmesį į ryšius tarp termino branduolio ir determinanto bei nustatyti terminų reikšmės tapatumą. Kita vertus, architektas A. Vyšniūnas (2013) pastebėjo, kad profesionalai vartoja AT pernelyg laisvai, neatsižvelgia į konkretų kontekstą, ir pabrėžė spręstinas architektūros bei urbanistikos srities terminų vartojimo problemas akademinėje ir viešojoje erdvėje. Architektas taip pat akcentavo kokybiško

vertimo svarbą ir poreikį tiksliai apibrėžti sampratas, sugretinus lietuviškus terminus su jų atitikmenimis anglų kalboje.

Užsienyje ši tema taip pat sulaukė tyrėjų dėmesio. S. Pavel ir D. Nolet (2001) atskleidė terminų vertimo problemas, susijusias su terminų, originalo kalboje žyminčių vertimo kalboje neegzistuojančias sąvokas, vertimu. Tyrėjai, nagrinėję semantinius AT aspektus (Faber 2012; Shaposhnikova ir Jakoba 2014; Zhahanova 2015), akcentavo būtinybę kurti AT glosarijus, paremtus verstinių tekstų analize jų nagrinėtose kalbose. Pavyzdžiui, P. Faber (2012) pažymėjo, jog Ispanijoje stebimas AT terminologizacijos trūkumas, todėl architektūros ir statybos terminų duomenų bazių papildymas ekvivalentiškais atitikmenimis tapo ypač aktualus. Tyrėja akcentavo, kad būtent dėl šio trūkumo verčiant architektūros tekstus dažnai naudojamas aprašomasis vertimas.

Pažymėtina, kad nors Lietuvoje buvo atlikti statybos terminų anglų ir lietuvių kalbomis tyrimai (Kitkauskienė 2009; Babickienė 2011), dar nėra atlikta gretinamoji architektūros terminų anglų ir lietuvių kalbomis analizė ir nėra nustatyti anglišku AT vertimo į lietuvių kalbą būdai bei jų vertimo sunkumai. Šiuo tyrimu siekta užpildyti esamą spragą – nustatyti K. Framptono knygoje *Modern Architecture: A Critical History* (2007) vartojamų architektūros terminų vertimo į lietuvių kalbą (knygoje *Moderniosios architektūros kilmė ir pagrindai*, išvertė S. Kozulaitė, 2018) problemas. Straipsnyje aptariama architektūros termino samprata, pateikiamos terminų ekvivalentiškumo, variantiškumo ir sinonimiškumo apibrėžtys, pristatomi originalo tekste nustatytų AT ir jų lietuviškų atitikmenų ekvivalentiškumo analizės rezultatai, semantinės gretinamosios AT vertimo analizės rezultatai, terminologizuotų lietuviškų atitikmenų variantai ir rekomendacijos, padėsiančios išspręsti nustatytas vertimo problemas.

Architektūros terminas ir jo ypatybės

Architektūros sritis sieja estetines sampratas, meno teoriją, statybų technologijas ir inovacijas bei miesto kraštovaizdžio kūrimo dėsnius, todėl architektūros terminija yra labai įvairi – ji įvardija ne tik pastatus ir jų dalis, erdvę ir jos tūrį, kompozicinius elementus, spalvas, raštus ar formas, bet ir statybos procesus, įrankius, medžiagas ir konstrukcinius elementus bei teisinius projekto įgyvendinimo aspektus. Remiantis tyrėjų R. Dubuco (1997), N. Zanóno (2011), S. Keinio (1980), J. Sagerio (1990) pateiktomis AT apibrėžtimis, šiame straipsnyje AT suprantamas kaip prasmės vienetas, priklausantis architektūros sričiai, sudarytas iš vieno arba kelių dėmenų, žymintis specialiąją architektūros dalyko laukui priklausančią sąvoką ir turintis apibrėžtį.

Mokslinės literatūros analizė rodo, kad architektūros terminijai lietuvių kalba ypač būdinga skolintų terminų, savoje kalboje neturinčių atitikmenų, gausa (Kitkauskienė 2005, 2006, 2011), joje vyrauja tarptautinių AT ir lietuviškų jų atitikmenų sinonimai,

o žodynuose pirmenybė teikiama tarptautiniam terminui (Kitkauskienė 2005: 212). O anglų kalboje AT terminams būdinga tai, kad jų priklausomieji dėmenys dažnai būna raiškesni ir ekspresyvesni už lietuvių kalbos terminus (Kitkauskienė 2006: 193). Mokslinėje literatūroje pažymima, kad dauguma anglišku AT gali būti interpretuojami bei išversti priklausomai nuo konteksto (Klassen 2016), kad jiems būdingas metaforiškumas ir daugiareikšmiškumas (Shaposhnikova ir Jakoba 2014: 397) ir kad siekiant tinkamai suvokti AT, gali prireikti ne tik jų išsamiai išnagrinėti, bet ir įsigilinti į konstrukcinius brėžinius arba objekto nuotraukas (Klassen 2016: 109).

Termino ekvivalentiškumas, sinonimiškumas ir variantiškumas

Pasak S. Keinio (2005: 306), svarbiausias dėmesys skirtinas termino ekvivalentiškumo nustatymui. Kitaip tariant, vertimo procesas prasideda nuo ekvivalento paieškos, o šio proceso metu pasitelkiami tam tikri vertimo būdai. Šio tyrimo pradžioje prognozuota, kad dalis atrinktų terminų bus leksiškai išskleisti arba sutraukti ir dėl to galimai turės papildomą semantinį krūvį, todėl terminų ir jų atitikmenų ekvivalentiškumas buvo vertinamas semantinės analizės metodu.

Tyrimo laikytasi nuostatos, kad semantinė prasme ekvivalentiški terminai tiksliai atspindi vieną ir tą pačią sąvoką, tą patį denotatą arba veiksmą. Anot R. Arntzo, H. Pichto ir F. Mayerio, cituojamų E. Kontutytės, nagrinėjusios terminų ekvivalentiškumą remiantis gretinamosios terminologijos teorija (Kontutytė 2008: 70), ekvivalentiškais laikomų terminų sąvokų požymiai turi būti vienodi. Tyrimo vertinant terminų ekvivalentiškumą jų požymiai patikrinti abiejų kalbų apibrėžtyse, o tyrimo metu buvo nustatyti ekvivalentus turintys ir ekvivalentų neturintys AT bei neekvivalentiškų AT vertimo būdai. AT lietuvių kalba patikrinti šiuose Valstybinės lietuvių kalbos komisijos įvertintuose žodynuose: *Statybos terminų žodyne (STŽ)* (2002), *Anglų–lietuvių kalbų aiškinamajame architektūros žodyne (AAŽ)* (2004) ir *Iliustruotame architektūros istorijos žodyne: anglų–lietuvių kalbomis (IAIŽ)* (2007).

Pažymėtina, kad įvairių sričių vertėjams tenka susidurti su terminų sinonimiškumu ir variantiškumu. Šiame tyrime vadovaujamosi L. Kitkauskienės (2005) pateikta termino sinonimiškumo apibrėžtimi, kai sinonimiškais terminais laikomi tai pačiai kalbos daliai priklausantys tos pačios reikšmės su ta pačia sąvoka siejami vienzodžiai arba kelių žodžių terminai. O termino variantiškumas šiame tyrime suprantamas kaip įvairiuose kalbos lygmenyse aptinkamos to paties kalbinio vieneto atmainos, kai termino variantai gali pasižymėti kirčiavimo, fonetinėmis, morfologinėmis, galūnių variantų skirtybėmis (Stunžinas 2008).

Tyrimo metodika ir eiga

Architektūros terminų pasirinkimo kriterijai

Tyrimo imtį sudarantys terminai buvo pasirinkti atsižvelgus į šiuos kriterijus – termino dalyko laukus ir termino sandarą bei terminų ištirtumo lygį. Prieš pradėdant tyrimą, terminai buvo suklasifikuoti apibendrinus N. Davieso ir E. Jokiniemi (2008) architektūros ir pastatų statybos žodyne bei H. J. Cowano ir P. R. Smitho (2004) architektūros ir statybų technologijos terminų žodyne išskirtus 19 AT tipų pagal dalyko laukus bei pagal terminų sandarą (paprastieji ir sudėtiniai terminai). Anot užsienio autorių, sudėtiniai terminai kelia daugiausiai vertimo problemų (Shaposhnikova ir Jakoba 2014: 397; Ayushin ir Vasiljeva 2016: 27; Krivosheina 2016: 11). Dėl šios priežasties tyrimo pradžioje padaryta prielaida, kad ir lietuvių kalboje sudėtiniai terminai gali sukelti daugiausiai sunkumų, todėl buvo nuspręsta tyrimui pasirinkti būtent šiuos terminus. Antras kriterijus, lėmęs sudėtinių AT terminų pasirinkimą tyrimui – nedidelis jų ištirtumas. Analizei pasirinkti keturių dalyko laukų terminai – (1) konstrukcijų bei statybinių medžiagų ir (2) statybų procesų kategorijų, į kurias pateko daugiausia sudėtinių terminų, bei (3) projektavimo ir (4) urbanistikos kategorijų, nes išanalizavus mokslinę literatūrą pastebėta, kad urbanistikos terminai dažnai nėra vienodai suprantami architektų, o projektavimo kategorijai priskirti terminai ir jų vertimo ypatumai Lietuvoje dar nėra tirti.

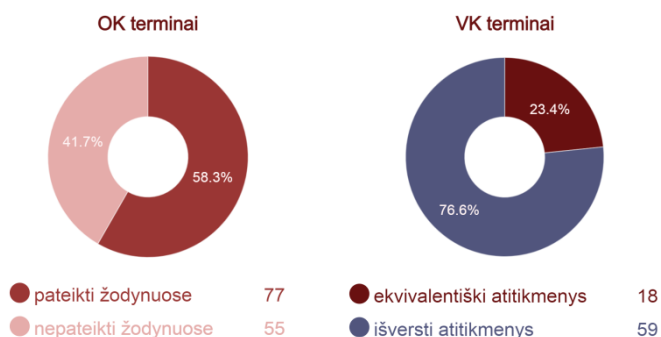
Tyrimo imtis ir etapai

Tyrimo imtis – 132 originalo kalbos (toliau – OK) AT terminai ir 179 jų lietuviški atitikmenys. Tyrimas atliktas 6 etapais: pirmame etape atlikta mokslinės literatūros analizė – apibrėžta AT samprata, nustatyti AT ypatumai, AT vertimo būdai ir vertimo sunkumai. Antrame etape naudojantis *Python* programavimo kalba ir *Natural Language Toolkit*, *BeautifulSoup*, *PDFMiner* bei *Regular Expressions* moduliais buvo sukurtas kompiuterinis įrankis AT atrinkti. Trečiame etape pasitelkus šį įrankį patikrinta, kurie K. Framptono knygoje *Modern Architecture: A Critical History* pavartoti AT yra įtraukti į C. Harriso žodyną *Dictionary of Architecture and Construction*. Ketvirtame etape rankiniu būdu patikrinta visų OK nustatytų AT terminų reikšmė, ją gretinant su minėtame žodyne pateiktomis terminų apibrėžtimis. Knygoje ir žodyne pagal reikšmę sutampantys terminai suklasifikuoti pagal dalyko laukus bei pasirinkti 132 terminai ir 179 jų lietuviški atitikmenys. Penktame etape nustatytas OK tekste pavartotų AT atitikmenų ekvivalentiškumas, t. y. OK terminai sugretinti su trijuose lietuviškuose žodynuose pateiktais terminais. Tyrimo baigiamajame etape atlikta semantinė gretinamoji AT vertimo analizė ir jos pagrindu nustatytos AT vertimo problemos.

Tyrimo rezultatai

Architektūros terminų atpažinimo tekste problema

K. Framptono knygoje OK surasti 132 architektūros terminai tyrimo metu buvo patikrinti minėtuose trijuose lietuviškuose anglų–lietuvių kalbų žodynuose. Nustatyta, kad 77 iš jų turi žodyninius atitikmenis, o likusieji 55 OK terminai terminologizuotų lietuviškų atitikmenų neturi. Taip pat nustatyta, kad beveik ketvirtadalis ($n = 18$) iš 77 knygoje ir jos vertime į lietuvių kalbą terminų sutampa su žodynuose pateiktais terminologizuotais atitikmenimis lietuvių kalboje (1 pav.).

1 pav. Į lietuviškus dvikalbius žodynus įtrauktų ir neįtrauktų OK terminų (kairėje) ir OK terminų ir ekvivalentiškų VK atitikmenų skaičius (dešinėje).

Išanalizavus, kurie žodynai pateikia daugiausia OK AT atitikmenų, nustatyta, kad 86 proc. ($n = 66$) terminų yra STŽ, 22 proc. ($n = 17$) – AAITŽ ir mažiausiai, 18 proc. ($n = 14$) – IAIŽ. Remiantis žodyne pateiktų terminų skaičiumi bei vertimo tekste pavartotų ekvivalentų santykiu, padaryta prielaida, kad verčiant OK tekstą ne visi OK terminai buvo nustatyti kaip terminai, dėl to trys ketvirtadaliai terminų ($n = 59$) buvo verčiami, nevarojant žodynuose pateiktų OK ekvivalentų. Prielaidą apie tai, kad OK tekste dalis terminų nebuvo identifikuoti, patvirtina vertimo tekste aptinkamas skirtin-gas kai kurių OK terminų vertimas (1–21 pavyzdžiai)¹.

1) Remiantis STŽ, termino *box section* ekvivalentas yra *dėžinis profilis*, tačiau tekste lietuvių kalboje šio termino žodyninis ekvivalentas nevarojamas, o terminas išverstas dviem skirtingais būdais: kalkiavimu – *dėžinis skerspjuvis* (1 pvz.) ir metaforizacija – „*dėžinė*“ *konstrukcija* (2 pvz.).

¹ Pavyzdžiai pateikiami ir aptariami žemiau; nagrinėjami terminai ir jų atitikmenys paryškinti pusjuo-džiu šriftu, likusi OK teksto kalba ir formatavimas netaisyti.

1. (...) Maillart had already arrived at his characteristic bridge form – a three-hinged arch of hollow box section, with triangular openings cut into its sides (...) (p. 39)	(...) Maillart suprojektuoto Reino tilto (<i>Rhine Bridge</i>) forma įtvirtino jo braižą – tuščiaavidurė dėžinio skerspjuvio trijų lankstų arka su trikampėmis kiaurymėmis abiejuose kraštuose (...) (psl. 45)
2. In almost all his bridges, (...) Maillart designed the platform as a box section so that as far as possible the road bed was made to support itself. (p. 41)	Beveik visuose savo suprojektuotuose tiltuose, (...), Maillart tilto platformai suteikė keturkampę „dėžinę konstrukciją“, siekdamas, kad važiuojamosios tilto dalies konstrukcijos būtų savaime standžios. (psl. 46)

Pažymėtina, kad nors tekste OK kalbama apie panašią konstrukciją, taikomą beveik visoms to paties architekto tilto konstrukcijoms, antrame pavyzdyje lietuviškas atitikmuo metaforizuojamas, ir termino reikšmė kinta. *Dėžinis skerspjuvis* skaitytojui yra suprantamesnis negu metaforinis termino atitikmuo, nes pastaruoju sudaromas įspūdis, kad projekte panaudota originali autoriaus sukurta iš dėžių sudaryta konstrukcija ar dėžę primenanti konstrukcija.

2) Termino *column head* atitikmuo STŽ yra *kolonos galvena*. Vertime vietoj šio ekvivalentiško termino pavartotas leksiškai išplėstas atitikmuo *viršutinės kolonų dalys* (3 pvz.). Taip terminas išverstas tris kartus, ir nors tai nėra ekvivalentiškas žodyne pateiktam terminui atitikmuo, semantiškai jis atitinka OK terminą. Tačiau paminėtina ir tai, kad vienu atveju minėtas OK terminas išverstas kaip *kolonų viršus* (4 pvz.). Pastaruoju atveju nežymiai pakito termino reikšmė, nes kolonos viršus nenurodo konkrečios kolonos dalies, apie kurią kalbama. Teksto kuriamo vaizdinio atžvilgiu apie koloną kalbama kaip apie vientisą nedalomą elementą su tam tikru būdu vainikuotu viršumi, nors OK tekste pabrėžiama būtent ta kolonos dalis, kuri išsiskiria iš viso kolonos silueto.

3. (...) a network of heavily reinforced flat beams with large column heads to resist the resulting shear. (p. 30)	(...) tvirtai armuotų plokščių sijų tinklas su didelėmis viršutinėmis kolonų dalimis, kad šios padėtų atlaikyti šių konstrukcijų sukeltą kirpimo jėgą. (psl. 46)
4. (...) one may engage in one's grief in solitude, if need be - a metaphysical noman's-land crowned by column heads that the critic Michael Monninger described as 'capitals of light'. (p. 385)	(...) tarsi metafizinę niekieno žemę, į kurią galima atsitraukti prireikus pabūti vienumoje gedint. Kolonų viršų vainikuoja, cituojant kritiką Michaelį Monningerį, „šviesos kapiteliai“ (...) (psl. 424)

3) Terminas *curtain wall* žodynuose pateikiamas kaip *kabamoji siena* (STŽ), *siena su bokštais / kabamoji siena* (AATŽ) ir *kurtina* (IAIŽ). Vertimo tekste pavartoti trys skirtingi atitikmenys ir nei vienas iš jų nesutampa su žodynuose nurodytais terminais, t. y. *curtain wall* išverstas kaip *apdarinis fasadas* (2 kartus), *apdarinė siena* (5 kartus) ir daugiskaita *apdarinės sienos* (2 kartus). Po vieną šių atitikmenų pavyzdį pateikiame atitinkamai 5, 6 ir 7 pavyzdžiuose.

5. By way of return, so to speak, he attempted to introduce the glass curtain wall into the Soviet Union (...) (p. 178)	Jis pamėgino Sovietų Sąjungoje išpopuliarinti įstiklintą apdarinį fasadą (...) (psl. 198)
6. (...) a form whose only differentiation, aside from its faceted serpentine curtain wall (...) (p. 301)	(...) forma, kurios vienintelis išskirtinis bruožas, neskaitant briaunotos vingiuoto silueto apdarinės sienos (...) (psl. 331)
7. This accounts for its warehouse-like appearance, for the neutral, scarcely modulated treatment of its curtain wall . (p. 233)	Tai paaiškina šio statinio panašumą į sandėlį ir sprendimas pritaikyti jam neutralią, menkai moduluotą apdarinės sienos išraišką. (psl. 257)

Tai, kad visais trimis atvejais buvo išlaikytas nuoseklus termino priklausomojo dėmens vertimas, rodo, kad *curtain wall* buvo identifikuotas kaip terminas. Pats terminas *curtain wall* reiškia sienos konstrukciją (dažnai išorinės sienos), kuri nėra laikančioji, t. y. neturi konstrukcinės funkcijos. Remiantis šiais požymiais, galima teigti, kad *apdarinis fasadas / siena* perteikia OK termino prasmę kaip fasado (t. y. išorinės sienos) arba sienos, atliekančios dekoratyvinę funkciją, todėl galėtų būti vertinamas kaip tinkamas prasminis atitikmuo, bet ne ekvivalentas ir galėtų būti svarstomas renkantis vieną lietuvišką atitikmenį vietoje kelių.

4) Terminas *glass block*, STŽ lietuviškai nurodomas kaip *stiklo blokas*, taip pat išverstas nenuosekliai: *stiklo blokai* (8 pvz.), *stiklas* (9 pvz.), *stiklo blokeliai* (10 pvz.).

8. These words dedicated Taut's pavilion to the light that filtered through its faceted cupola and glass block walls (...) (p. 116)	Šie žodžiai pademonstravo, kad Tauto su projektuotas paviljonas buvo skirtas šviesai, į vidų patekusiai per briaunotą jo kupolą ir iš stiklo blokų sukonstruotas sienas (...) (psl. 130)
9. At the same time the subtle implantation of the work in an historic urban core, its facing throughout in Bolticino marble and its use of glass block to designate its honorific space. (p. 206)	Tuo pat metu pastatas subtiliai integruotas istorinėje miesto širdyje, visas aptaisytas Botticino marmuru ir jame naudojamas stiklas , nurodant ypatingą jo paskirtį. (psl. 228)

10. (...) Christian Devillers, in his parking garage at St-Denis faced in **glass block** (1983), emulate the monumentality of the grands constructeurs (...) (p. 335) <...> Christiano Devillers suprojektuotas daugiaaukštis parkingas, pasižymėjęs **stiklo blokelių** fasadu (1983 m.), pamėgdžiojo didžiųjų statytojų architektūros monumentalumą (...) (psl. 369)

Pažymėtina, kad nors aštuntame pavyzdyje pavartotas ekvivalentiškas atitikmuo, to paties termino antras dėmuo 10 pavyzdyje perteiktas mažybine forma, taigi, sukuriamas naujas termino variantas. Susidaro įspūdis, kad 10 pavyzdyje minimo pastato stiklo blokeliai ženkliai skiriasi savo dydžiu nuo 8 pavyzdyje minimo pastato stiklo bloką, tačiau palyginus knygoje OK pateiktas abiejų pastatų nuotraukas pastebima, kad medžiagų matmenys yra panašūs, nors *stiklo blokeliai* paveikslėlyje vizualiai atrodo didesni už *stiklo blokus*. Devintame pavyzdyje lietuviškas atitikmuo *stiklas* perteikia ženkliai platesnę reikšmę ir nenurodo konkrečios medžiagos formos (bloką). Atsižvelgiant į tai, kad *glass block* yra terminologizuotas, galima būtų tikėtis lietuviško atitikmens nuoseklaus vartojimo.

5) Termino *grid plan* atitikmuo STŽ yra *modulinis tinklas*, tačiau vertimo tekste šis terminas išverstas kaip *stačiakampio tinklo planas* (11 pvz.) ir *tinklinis miesto planas* (12 pvz.).

11. Driven by industry and overseas trade, Barcelona filled out this American-scale **grid plan** by the end of the century. (p. 25) Klestinti pramonė ir užjūrio prekyba sudarė sąlygas iki amžiaus pabaigos sėkmingai užbaigti šio amerikietiško masto **stačiakampio tinklo plano miesto plėtros projektą**. (psl. 29)
12. (...) changes which, in conjunction with the **grid plan**, were soon to transform the traditional city into an ever-expanding metropolitan region (...) (p. 26) Per trumpą laiką šie pokyčiai kartu su **tinklinio miesto planu** tradicinį miestą transformavo į nuolat besiplečiančią metropolinę zoną (...) (psl. 30)

Abiem atvejais vertime nebuvo pavartotas žodyne pateiktas šio termino atitikmuo. Lietuviškas termino atitikmuo leksiškai išskleidžiamas, ir tokiu būdu pridedami papildomi prasmės elementai, tačiau išlaikomi du vienodi dėmenys: *tinklas* ir *planas*. Kadangi *grid plan* reiškia miesto planą, sudarytą iš vienodo dydžio stačiakampių, 11 pavyzdyje esantis lietuviškas atitikmuo iliustruoja aprašomąjį vertimą – juo įvardijami esminiai termino *grid plan* požymiai. Be to, vertimas taip pat išplečiamas – jis papildomas nauju prasminiu žodžių junginiu „miesto plėtros projektas“, kurio OK tekste

nėra. Kitas (12) pavyzdys taip pat iliustruoja leksiškai išskleistą atitikmenį, tačiau juo pridodamas tik vienas papildomas elementas – nurodoma, kad tai *miesto planas*. Pažymėtina, kad toks papildymas nėra motyvuotas, nes kontekstas rodo, kad kalbama būtent apie miesto planą.

6) Terminas *master plan* STŽ pateikiamas kaip *bendrasis planas*. Be to, STŽ nurodoma, kad anksčiau buvo vartojamas *generalinis planas* – skolinys iš vokiečių kalbos (vok. *Generalplan*). Toliau pateikti pavyzdžiai rodo, kad knygos vertime į lietuvių kalbą buvo pavartoti abu atitikmenys:

13. May left for the Soviet Union early in 1930, with a team of architects and planners, to work on a master plan for a steel smelting plant and town at Magnitogorsk in the Urals. (p. 141)	May'us drauge su architektų ir projektuotojų komanda 1930 m. pradžioje išvyko į Sovietų Sąjungą kurti generalinį planą Magnitogorsko mieste (Urale) statomai plieno lydymo gamyklai ir pačiam Magnitogorskui. (psl. 158)
14. (...) Le Corbusier's master plan for Chandigarh of 1950 (...) (p. 183)	(...) Le Corbusier parengtą bendrajį Čandigarcho planą (1950 m.) (...) (psl. 201)

Galima daryti prielaidą, kad atitikmens *generalinis planas* (13 pvz.) pasirinkimas buvo pagrįstas kontekstu – kalbama apie Sovietų Sąjungos teritorijoje esančio miesto bendrajį planą praėjusio šimtmečio ketvirtajame dešimtmetyje. Tačiau matome, kad ir 14 pavyzdyje kalbama apie praėjusio šimtmečio vidurio laikotarpį, bet čia lietuviškam atitikmeniui parinktas žodyne nurodytas ekvivalentas. Atsižvelgus į pastarojo pavyzdžio kontekstą galima daryti prielaidą, kad pirmuoju atveju pasirinkimą lėmė ne laikmetis, o kontekste minima vietovė – Sovietų Sąjungoje buvo kalbama rusiškai, o rusų kalboje *bendrajį planą* taip pat atitinka skolinys iš vokiečių kalbos (rus. *генеральный план*), todėl *generalinis planas* galėjo būti pavartotas pailiustruoti „projektavimo realiją“.

7) Terminas *patent glazing* atitikmuo STŽ yra *beglaistis stiklinimas*, tačiau vertimo tekste terminas išverstas kaip *įstiklinimas neglaistant* (15 pvz.) ir *berėmis stiklinimas* (16 pvz.):

15. Such qualities were echoed on the exterior, where plain rendered surfaces, steel windows, patent glazing and metal railing were combined to create the universal sachlich syntax. (p. 137)	Panašios savybės buvo atkartotos ir pastatų išorėje, kur neįmantrių tinkuotų paviršių, plieninių langų rėmų, įstiklinimo neglaistant ir metalinių užtvarų derinys išreiškė universalią sachlich sintezę. (psl. 154)

16. Yet another dialogue is evoked as soon as one passes from the economically optimum modular cladding of the exterior (be it the concrete panels or the **patent glazing** in the roof) to the far from optimum in-situ frame and shell vault spanning the nave. (p. 315)

Dar vienas „priešybių dialogas“ šiame pastate išryškėja lyginant ekonominiu požiūriu optimalią surenkamąją išorinę pastato apdailą (tiek sienas dengiančias betonines plokštes, tiek **berėmį** stogo **stiklinimą**) su ekonomiškai neoptimaliu *in situ* išlietu karkasu ir navą gaubiančiu skliautu. (psl. 347)

Istiklinimas neglaistant (15 pvz.) perteikia artimesnę originaliam terminui reikšmę nei jam visiškai priešingas atitikmuo *berėmis stiklinimas* (16 pvz.), nes *patent glazing* reiškia stiklinimą naudojant bet kokio tipo rėmą, bet nenaudojant jokio glaisto. Tad šiuo atveju žodyne pateikto atitikmens dėmuo *beglaistis* turėtų pakeisti vertime pavartotą dėmenį *berėmis*.

8) Termino *roof garden* atitikmuo STŽ yra *sodas ant stogo*, tačiau vertimo tekste šis termino ekvivalentas pavartotas tik vieną kartą (18 pvz.). Remiantis 17 pavyzdžiu galima teigti, kad šiame sakinyje *roof garden* nebuvo identifikuotas kaip terminas, nes vertime pavartotas ne termino atitikmuo, bet platus leksinis išskleidimas – pasirinkta laisva sakinio konstrukcija, atspindinti vietą, kurioje įrengtas sodas. Be to, nustatyta, kad vertime buvo du kartus pavartotas leksinis išskleidimas, pridėjus žodį *įrengtas* (vienas iš jų iliustruotas 19 pvz.).

17. In 1904 he built his own reinforced-concrete villa at Bourg-la-Reine, complete with **roof garden** and minaret. (p. 39)

1904 m. *Bourg-la-Reine* komunoje Hennebique pasistatė gelžbetoninę vilą, **ant** kurios **stogo buvo įrengtas sodas**, o greta vilos iškilo minaretas. (psl. 43)

18. (...) the **roof garden**, restoring, supposedly, the area of ground covered by the house. (p. 157)

5) (...) **sodas ant stogo**, turintis atkurti namo užimtą žemės plotą. (psl. 174)

19. (...) this last being guaranteed not only by the park, but also by the **roof garden** ... (p. 182)

Galimybę mėgautis pastaraisiais užtikrino ne tik parkas, bet ir **ant stogo įrengtas sodas** (...) (psl. 199)

9) Terminas *stair tower* IAIŽ pateikiamas kaip *laiptų bokštelis* (kituose žodynuose šis terminas nepateikiamas), o vertimo tekste jis išverstas kaip *laiptuotos konstrukcijos bokštas* (20 pvz.) ir *bokštas su <...> laiptine* (21 pvz.)

20. These bands, which issue from the apex of the **stair tower**, where four male figures support a Secessionist dome of laurels (...) (p. 82)
21. Despite this, it still displayed the coupled elevator **stair tower**, not only as an articulation of access reminiscent of Kahn's 'servant' element (...) (p. 268)
- Šios juostos, besidriekiančios nuo **laiptuotos konstrukcijos bokšto** smaigalio, ant kurio esančios keturios vyriškos lyties statulos prilaiko secesinio stiliaus laurų kupolą (...) (psl. 92)
- Nepaisant to, **bokštas su** dviem liftais ir **laiptine** ne tik priminė Kahno mėgstamas pagalbines patalpas (...) (psl. 295)

Terminas *stair tower* reiškia bokštą arba bokštelį, kuriame įrengta laiptinė. Leksinis išskleidimas pirmuoju atveju (20 pvz.) gali sudaryti įspūdį, kad pats bokštas savo konstrukcija primena laiptus, t. y. nėra tiksliai nurodyta, ar jo viduje yra laiptinė. Antrasis atvejis (21 pvz.) tiksliai perduoda originalaus termino semantinę reikšmę, tačiau yra išverstas aprašomuoju būdu, o ne tiksliai ekvivalentu.

Taigi, remiantis žodyne pateiktų terminų skaičiumi bei vertimo tekste pavartotų ekvivalentų santykiu, buvo padaryta prielaida, kad vienas iš terminų vertimo sunkumų – tikslus jų identifikavimas dalykiniame tekste. Šią prielaidą patvirtina anksčiau pateikti pavyzdžiai, kurie rodo, kad juose tas pats OK terminas buvo nenuosekliai verčiamas į lietuvių kalbą, nors žodynuose lietuvių kalba yra pateikti kiekvieno termino ekvivalentai.

Architektūros terminų sinonimiškumo ir variantiškumo problema

Antra pagrindinė tyrimo metu nustatyta AT vertimo problema apima du aktualius AT vertimo aspektus – skirtinguose žodynuose pateikiamų AT atitikmenų sinonimiškumą (1–7 pvz.) ir / arba variantiškumą (2 pvz., 4 pvz.). Tyrimo metu ši problema išryškėjo sugretinus trijuose žodynuose pateiktus atitikmenis. Toliau pateikiami 7 tyrimo metu nustatyti atvejai, kai skirtingi žodynai lietuvių kalba pateikia skirtingus AT atitikmenis, todėl vertėjas susiduria su teisingo pasirinkimo problema arba pasirenka žodyne nepateiktą vertimą:

1) Jau minėtas terminas *curtain wall* žodynuose pateikiamas kaip *kabamoji siena* (STŽ), *siena su bokštais* ir *kabamoji siena* (AATŽ), *kurtina* (IAIŽ), o lietuviškame knygos leidinyje šis terminas išverstas kaip *apdarinis fasadas / apdarinė (-s) siena (-os)* (psl. 198, 257, 331). Vertime pavartotas terminas perteikia OK termino prasmę, tačiau atsižvelgiant į tai, kad mokslo kalboje pageidaujama kiekvienai sąvokai turėti vieną atitikmenį (arba kuo mažiau atitikmenų), šis sinonimiškumas gali būti vertinamas kaip probleminis.

2) Terminas *dressed stone*, žodynuose pateikiamas kaip *aptašytas / nušlifluotas akmuo* (AATŽ) ir *tašytas akmuo* (IAIŽ), vertime buvo leksiškai išskleistas ir išverstas atitikmeniu *tašyto akmens apdaila* (psl. 117). Vertime leksinis išskleidimas motyvuotas kontekstu, tačiau žodynuose pateikiami trys skirtingi (du variantiniai ir vienas sinonimiškas) OK termino atitikmenys sukuria tinkamo atitikmens pasirinkimo problemą.

3) Termino *gable roof* atitikmenys iliustruoja sinonimiškumo problemą – žodynuose STŽ ir AATŽ nurodytas jo atitikmuo *dvišlaitis stogas*, o IAIŽ pateikiamas bendresnis hiperoniminis *dvišlaičio stogo* atžvilgiu atitikmuo *šlaitinis stogas*. Vertime pavartotas atitikmuo *šlaitinis stogas* (psl. 125), tačiau šis terminas atitinka sąvokos *gable roof* reikšmę tik pagal vieną požymį – tai šlaitą (-us) turintis stogas. STŽ ir AATŽ nurodytas atitikmuo *dvišlaitis stogas* yra artimesnis OK sąvokai, nors šio termino vertime neatspindi dėmens *gable* vaizdinė reikšmė – lietuviškas terminas neperteikia tam tikros šlaitinės pastato stogo konstrukcijos formuojamo fasado (ypač mansardinės fasado dalies) vaizdo. Pastatas su minima (*gable roof*) stogo konstrukcija būtinai turės bent vieną vientisą sieną nuo pastato apačios iki aukščiausio stogo taško, o apibendrinamuoju terminu *šlaitinis stogas* gali būti sudaromas įspūdis, kad pastato stogas yra daugiašlaitis. Tikslėsnis termino *gable roof* atitikmuo galėtų būti *frontoninis dvišlaitis stogas*, *dvišlaitis stogas su frontonu*.

4) Termino *lean-to* atitikmenys, pateikti trijuose žodynuose, kelia ir variantiškumo (*stoginė / pastoginė*), ir sinonimiškumo (*vienšlaitis stogas*) problemą. STŽ nurodo atitikmenį *stoginė*, AATŽ – *pastoginė*, IAIŽ – *vienšlaitis stogas*. Lietuviškame knygos leidinyje terminas išverstas *vienšlaičiu stogu* (psl. 250). Žodynuose pateikiama atitikmenų reikšmė yra artima OK termino reikšmei, nes žymi konstrukciją su stogu, tačiau remiantis OK termino apibrėžtimi, *stoginė*, *pastogė* arba *šlaitinis stogas* yra pastato priestatas (sudarytas iš ne daugiau nei vieno šlaito stogo), kurio konstrukcijos dalis remiasi į pagrindinį pastatą. AATŽ apibrėžtimi nenurodoma, kad *pastoginė* remiasi į kitą statinį, o IAIŽ pridedama, kad toks stogas remiasi į skirtingų aukščių sienas. Akivaizdu, kad visos trys apibrėžtys skiriasi, todėl dėl prasminių skirtumų šie terminai negali būti laikomi ekvivalentiškais. Kalbant apie šio termino vertimą nagrinėjamoje knygoje, jam pritaikytas prasminis išplėtimas (generalizacija) – *vienšlaitis stogas* – tik iš dalies perteikia *lean-to* reikšmę, nes neperteikia minėtos konstrukcijos, besiremiančios į pagrindinį pastatą, ypatybės.

5) Termino *sash window* atitikmenys kelia sinonimiškumo problemą. Minėtuose trijuose žodynuose visi atitikmenys yra skirtingi: STŽ – *lango rėmai*, AATŽ – *pakeliamasis langas* ir IAIŽ – *lango rėmas*. Vertime pavartotas atitikmuo *pakeliamieji langai* (psl. 67) atitinka AATŽ pateiktą atitikmenį. Remiantis OK termino apibrėžtimi pasitebima, kad STŽ ir IAIŽ nurodomas atitikmuo neperteikia visos termino *sash window* reikšmės. OK termino apibrėžtyje nurodoma tokio lango konstrukcijos funkcija – jis

yra stumdomas horizontalia arba pakeliamas vertikalia kryptimi. Šią lango funkciją atspindi vertime pasirinktas AATŽ pateiktas OK termino atitikmuo, tad jis yra tinkamesnis nei STŽ ir IAIŽ siūlomi terminai.

6) Termino *sliding window* atitikmuo STŽ yra *nuleidžiamasis langas*, AATŽ – *slankusis langas*, o vertimo tekste pavartotas atitikmuo *stumdomasis langas* (psl. 174). Akiivaizdu, kad visi trys OK termino atitikmenys skiriasi. Be to, STŽ pateiktu atitikmeniu susiaurinama OK termino prasmė – nurodoma tik viena ašis, kuria langas gali būti atidaromas arba uždaromas. Kadangi OK termino apibrėžtyje nurodoma, kad tokio lango rėmo slinkimo ašis yra horizontali, STŽ teikiamas dėmuo *nuleidžiamasis* prieštarauja tokiai apibrėžčiai. VK ir AATŽ pateiktais atitikmenimis semantiškai perteikiamas lango rėmo judinimo būdas, abiejų terminų įvardžiutinė forma tinka terminui ir abu terminai yra lietuviški, todėl galima teigti, kad lietuvių kalboje šis terminas pasižymi nepageidautinu sinonimiškumu. Svarstant šio termino atitikmenų suvienodinimą galima būtų pasirinkti *slankųjį langą*, nes terminas *stumdomasis langas* pernelyg konkrečiai įvardija lango rėmo judinimo būdą – slankioji lango funkcija gali būti įgyvendinama žmogaus jėgos, automatizuotų pastato valdymo sistemų ir pan.

7) Termino *stained glass* atitikmuo AATŽ yra *vitražas*, o IAIŽ – *spalvotasis stiklas*. Vertime pavartotas atitikmuo sutampa su AATŽ teikiamu terminu *vitražas* (psl. 51), tačiau matome, kad vertime dviem atvejais taip pat pavartotas sinonimiškas šio termino leksinis išskleidimas – *vitražinis stiklas* (psl. 80) ir *vitražinis langas* (psl. 142). OK termino apibrėžtimi teigiama, kad *stained glass* yra dekoratyvinis spalvotas stiklas, pagamintas įvairiomis specialiosiomis technikomis. AATŽ pateikto termino (*vitražas*) ir OK termino apibrėžties iš dalies sutampa, tačiau AATŽ apibrėžtyje neminimos specialios gamybos technikos, o nurodoma, kad spalvoto stiklo langeliais kuriama dažniausiai biblinį siužetą vaizduojanti kompozicija. Taigi, šios apibrėžties akcentuoja skirtingus esminius sąvokos požymius, tad remiantis apibrėžtimi, šias sąvokas žymintys terminai negali būti ekvivalentiški. O IAIŽ pateikiama apibrėžtis labiau sutampa su OK termino apibrėžtimi – joje minima spalvotojo stiklo gamybos technika ir naudojimo paskirtis vitražams arba mozaikoms. Prasmės atžvilgiu *vitražinis langas* iš dalies atitinka AATŽ apibrėžtį, tačiau OK termino reikšmė būtų perteikta ir nenaudojant leksinio išskleidimo (*vitražinis langas*), nes remiantis AATŽ, *vitražas* yra ne tik pats stiklas, bet ir stiklą įrėminanti lango konstrukcija. *Vitražinis stiklas* taip pat yra išverstas leksinio išskleidimo būdu, tačiau nekeičia OK termino prasmės. Taigi, terminas *stained glass* lietuvių kalboje pasižymi sinonimiškumu, todėl renkantis vieną terminologizuotą atitikmenį lietuvių kalboje būtų galima vartoti nusistovėjusį ir daugeliui žinomą atitikmenį *vitražas*, tačiau reikėtų patikslinti šio atitikmens apibrėžtį žodynuose.

Taigi, šie tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad kai kurie architektūros srities terminai lietuvių kalboje pasižymi lietuviškų atitikmenų sinonimiškumu ir (arba) variantišku-

mu, t. y. vieno terminologizuoto atitikmens nebuvimu. Tai kelia itin didelių sunkumų, nes variantiškumu ir sinonimiškumu pasižymintys atitikmenys gali suklaidinti vertėjus, todėl, jeigu jie patys nėra architektūros srities specialistai, jie turi bendradarbiauti su šios srities specialistais ir kartu kurti terminų bazes arba turėti prieigą prie naujausių šios srities mokslinių tyrimų ir duomenų. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu dar nėra prieinamų architektūros srities duomenų bazių ir kad naujausi šios srities terminų lietuvių kalboje tyrimai paskutinį kartą buvo atlikti prieš dešimtmetį (Kitkauskienė 2011), vertėjams, be žodynuose dažnai pateiktų pasenusių duomenų, nelieka patikimų mokslinių šaltinių. Todėl AT lietuviškų atitikmenų sinonimiškumas ir variantiškumas kelia didelių vertimo patikimumo problemų.

Šio tyrimo rezultatai atskleidžia naujų tyrimų poreikį. Siekiant išspręsti AT atitikmenų sinonimiškumo ir variantiškumo problemą, būtina užtikrinti, kad tą pačią sąvoką visuose AT žodynuose žymėtų tas pats terminas arba, jeigu tam tikras terminas žymimas keliais atitikmenimis, jie visi sistemaiškai būtų pateikti ne tik žodynuose, bet ir naujose, prieinamose ir reguliariai atnaujinamose terminų bazėse.

Išvados ir rekomendacijos

Straipsnyje aptartos K. Framptono knygoje *Modern Architecture: A Critical History* vartojamų architektūros terminų vertimo iš anglų kalbos į lietuvių kalbą problemos. Remiantis termino ekvivalentiškumo samprata, atlikus atrinktų AT analizę buvo nustatyta, kad du penktadaliai iš 132 OK architektūros terminų į lietuvių kalbą buvo perteikti ekvivalentiškais atitikmenimis, kurių terminologizuota dalis nekėlė vertimo problemų.

Gauti tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad tikslus AT terminų identifikavimas dalykiniame tekste kelia vertimo problemų, todėl vertėjams praverstų terminų atpažinimo / nustatymo instrumentas kaip paruošiamoji vertimo priemonė. Toks instrumentas užtikrintų, kad verčiant tekstą būtų laikomasi vartojamo termino atitikmens nuoseklumo.

Atlikus žodyninę AT analizę, nustatytas OK architektūros terminų atitikmenų sinonimiškumas ir variantiškumas lietuvių kalboje, keliantis vertimo problemų dėl specialybės kalboje pageidautino kiekvienai sąvokai priskiriamo vieno žymiklio. Terminologizuoto atitikmens nebuvimas kelia termino atitikmens pasirinkimo sunkumų, nes trūksta naujausių lietuvių kalbos AT mokslinių tyrimų, o žodynuose pateikiami duomenys dažnu atveju yra pasenę. Dėl to vertėjams, tyrėjams ir su šia sritimi susijusiems specialistams reikėtų atlikti gretinamąją architektūros srities žodynų ir literatūros analizę anglų bei lietuvių kalbomis ir sukurti naujausiais mokslinių tyrimų duomenimis pagrįstą terminų bazę. Tai taip pat rodo poreikį toliau tirti architektūros srities žodynuose pateiktus architektūros terminus ir nustatyti atvejus, kuriais lietuviškų terminų sinonimiškumas ir (arba) variantiškumas galėtų būti pašalintas.

Tyrimo metu nustatyta terminų atitikmenų sinonimiškumo lietuvių kalboje problema – ketvirtadalis OK terminų VK tekste turėjo nuo vieno iki penkių vertimo atitikmenų, nors specialybės kalboje pageidautina, kad vieną savoką reikštų vienas terminas, kuris vertėjams nekeltų pasirinkimo problemos. Sinonimiškumu ir variantiškumu pasižymintys atitikmenys turėtų būti toliau analizuojami ir OK terminams turėtų būti parenkami adekvatūs atitikmenys lietuvių kalba.

Straipsnyje aptartos AT vertimo iš anglų kalbos į lietuvių kalbą problemos aktualios ne tik vertėjams, bet ir šios srities specialistams, skaitantiems iš anglų kalbos į lietuvių kalbą išverstus architektūros tekstus. Dėl šios priežasties Lietuvos architektūros specialistams, pasitelkus terminologus, rekomenduojama: 1) atlikti lyginamąją lietuvių kalba išleistų AT žodynų analizę ir suvienodinti sinonimiškų bei variantiškų terminų atitikmenis (tai užtikrintų vienodos terminijos vartojimą), 2) sukurti elektroninį AT banką, kuriuo galėtų naudotis visi, susiduriantys su architektūros terminais, 3) patikrinti, ar lietuvių kalbos vartosenoje yra naujai atsiradusių AT atitikmenys, o tokių terminų atsiradus – juos įtraukti į sukurtą AT banką, 4) papildyti architektūros terminais Lietuvos Respublikos terminų banką.

Literatūra

- Babickienė, Zofija. 2011. Nauji statybos terminai: norminimas ir terminografija. *Santalka: Filologija, Edukologija* 19 (1). 6–13.
- Dubuc, Robert. 1997. *Terminology*. Quebec: Linguattech.
- Faber, Pamela. 2012. *A Cognitive Linguistics View of Terminology and Specialized Language*. De Gruyter.
- Keinys, Stasys. 1980. *Terminologijos abėcėlė*. Vilnius: Mokslas.
- Keinys, Stasys. 2005. *Dabartinė lietuvių terminologija*. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.
- Kitkauskienė, Laimutė. 2005. Architektūros terminų sinonimija. *Lietuvių katalikų mokslo akademijos suvažiavimo darbai* 19. 211–219.
- Kitkauskienė, Laimutė. 2006. Architektūros terminai lietuvių ir anglų kalbose: bendrybės ir skirtybės. *Lietuvių katalikų mokslo akademijos suvažiavimo darbai* 28. 171–196.
- Kitkauskienė, Laimutė. 2009. Two-word Combinations as English and Lithuanian Terms of Building and Civil Engineering. *Santalka: Filologija, Edukologija* 17 (2). 52–60.
- Kitkauskienė, Laimutė. 2011. Eponiminiai architektūros, meno ir statybos terminai lietuvių kalboje. *Santalka: Filologija, Edukologija* 19 (1). 48–58.
- Kontutytė, Eglė. 2008. Įmonių teisinės formos: vokiškų ir lietuviškų terminų ekvivalentiškumo problemos. *Kalbotyra* 58 (3). 69–79.
- Pavel, Silvia and Nolet, Diane. 2001. *A Cognitive Linguistics View of Terminology and Specialized Language: Terminology and Standardization*, Translation Bureau.
- Sager, Juan C. 1990. *A Practical Course in Terminology Processing*. Amsterdam: John Benjamins Pub. Co.
- Stunžinas, Robertas. 2008. Variantiniai statybos liaudies terminai Lietuvių kalbos žodyne. *Terminologija* 15. 111–131.

- Vyšniūnas, Algis. 2013. Architektūra ir urbanistika. Sampratų ir žanrų pinklėse. *Acta Academiae Artium Vilensis* 71. 25–46.
- Zanón, Noa. 2011. *A University Handbook on Terminology and Specialized Translation*. Netbiblo.
- Аюшин, Дорж и Васильева, Светлана. 2016. Многокомпонентные термины английского языка в сфере строительства: особенности структуры перевода. *Язык науки и техники в современном мире*. 22–27.
- Жаханова, Зарина. 2015. Структурно-семантические особенности многокомпонентных терминов в современном русском и английском языках на материале подязыка архитектуры и строительства. *Проблемы истории, филологии, культуры*. 274–279.
- Классен, Ксения. 2016. К проблеме перевода статей по архитектурно-строительной тематике. *Язык науки и техники в современном мире*. 106–109.
- Кривошеина, Алина. 2016. Классификация и особенности перевода устойчивых и свободных словосочетаний в архитектурно-строительной сфере. *Язык науки и техники в современном мире*. 110–112.
- Шапошникова, Алина и Якоба, Ирина. 2014. Особенности перевода архитектурных терминов с английского и немецкого на русский язык (на материале архитектурных терминов градостроительства). *Язык и культура: взгляд молодых исследователей* 2. 395–401.

Šaltiniai

- Cowan, Henry and Smith, Peter. 2004. *Dictionary of Architecture and Building Technology*. London, New York: Spon.
- Davies, Nikolas and Jokiniemi, Erkki. 2008. *Dictionary of Architecture and Building Construction*. Oxford.
- Harris, Cyril. 2006. *Dictionary of Architecture & Construction [Fourth ed.]*. McGraw-Hill.
- Harris, Cyril. 2007. *Iliustruotas architektūros istorijos žodynas: anglų–lietuvių kalbomis*. Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- Frampton, Kevin. 2007. *Modern Architecture: A Critical History [Fourth ed.]*. London: Thames & Hudson.
- Frampton, Kevin. 2018. *Moderniosios architektūros kilmė ir pagrindai*. Vilnius: Technika.